

Харківська обласна рада
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Державне управління охорони навколишнього природного середовища
у Харківській області

**ЧЕРВОНА КНИГА
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
Тваринний світ**

Харків — 2013

СИВОРАКША

Coracias garrulus Linnaeus, 1758

Сизоворонка

Клас Птахи — Aves

Ряд Сиворакшеподібні — Coraciiformes

Родина Сиворакшеві — Coraciidae

Природоохоронний статус

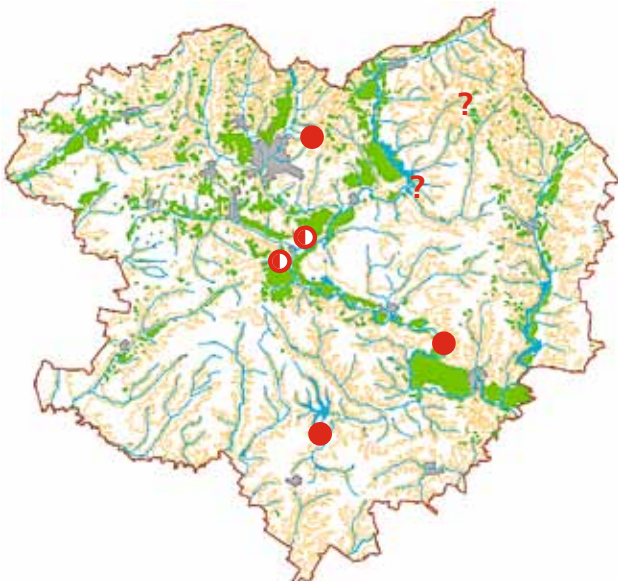
Зникаючий. Занесений до Червоної книги України (зникаючий), Червоного списку МСОП (NT), списків Бернської конвенції (Додаток II) та Боннської конвенції (Додаток II).

Морфологічна характеристика

Птах розміром з галку із яскравим блакитним оперенням, великою головою і дужим дзьобом. Довжина тіла 29–32 см, розмах крил 52–58 см. У забарвленні оперення голови, шиї, черева і крил переважають різноманітні відтінки бірюзового і блакитного кольорів, спина і частково крила зверху рудувато-жовтогарячого кольору. Статевий диморфізм не виражений. Молоді птахи забарвлені тьмяніше.

Ареал виду та його поширення у регіоні

Поширений від Західного Середземномор'я до Алтаю, переважно в районах із посушливим кліматом. Зимує у Східній Африці на південь від Сахари. У минулому гніздовий ареал повністю охоплював територію України. Однак, починаючи з середини ХХ століття, повсюдно в Європі почалося поступове скорочення області поширення і водночас — зменшення чисельності виду. Наприкінці 1970-х — на початку 1980-х років ці процеси набули катастрофічних темпів і в Харківській області. Межа ареалу зсунулася у південному і східному напрямках.

Чисельність

Чисельність дуже низька і продовжує знижуватися. Ймовірно, на території Харківської області гніздиться не більше 5–10 пар. Докази гніздування в останні роки відсутні. Під час міграції не щороку реєструються поодинокі птахи.

Місця перебування

Населяє відкриті ландшафти: заплави із розсіяними по луках поодинокими старими деревами, узлісся придолинних лісів, безлісні схили корінних берегів річок із урвищами. Ключовими ознаками біотопу є перетята місцевість, наявність присад та доступність місць гніздування.

Особливості біології

На гніздуванні та під час міграції трапляється виключно рідко. Перелітний вид. Появу біля місць гніздування відмічали з початку другої декади до кінця квітня. Територіальний моногамний вид. Про потомство дбають обидва партнери. Буває одна кладка в сезоні, в якій найчастіше 3–5 яєць. Гнізда влаштовують у дуплах дерев, а також у норах та тріщинах лесових, глинистих, пісковикових і крейдяних урвищ. Повні кладки в Харківській області знаходили у середині травня. Насиджування триває 17–19 днів. Пташенята виходять з гнізд через 26–27 днів, у липні і переходять на самостійне здобування корму у віці 21–24 днів. Живиться великими комахами (жуки, прямокрили) та інколи дрібними хребетними, яких здобуває, вистежуючи з присади. Місцеві птахи лишали Харківську область у середині серпня, а осіння міграція тривала з початку другої декади вересня до кінця цього місяця, зрідка — до середини жовтня.

Основні чинники зниження чисельності

Зміни гніздових біотопів внаслідок перетворень у практиці сільськогосподарства; коливання клімату.

Заходи охорони

Пошук місць гніздування й організація природних резерватів для збереження природного середовища виду.

Джерела інформації

Сомов, 1897; Гусев и др., 1952; Новиков и др., 1963; Cramp, 1985; Samwald, Štumberger, 1997; Вітер, 2012; Надточій Г. С. (2012, особисте повідомлення).

Автор: М. В. Банік

Фото: © В. Мосейкін

http://www.rbcu.ru/birdclass/list.php?id=3&SECTION_ID=1329